

Geweldige respons op de rondzendbrief

De reacties op de rondzendbrief waren ver boven mijn verwachtingen. Ik heb in totaal 185 brieven verzonden, mijn eigen directe familie meegerekend; daarop heb ik 103 reacties gehad. Veel mensen schreven er een briefje bij, sommigen hadden zelf stambooinformatie, weer anderen hadden mooie oude familie verhalen. Het was geweldig! Mijn vrouw Virginia had geschat dat er wel 80 reacties zouden komen; ikzelf hield het op zo'n 40, maar meer dan 100 had niemand verwacht.

Het resultaat was dat veel kleine stukjes informatie aangevuld konden worden. Gelukkig kon ik iedereen thuisbrengen in de stamboom. Het is nu wel zeker dat alle Brussaarden afstammen van dezelfde stamvader, François Maertensz. Brutsaert, die in 1647 trouwde met een Oud-Beijerlands meisje.

De stamboom heeft drie takken, ontstaan uit de drie zoons van François Corstiaensz. (gedoopt op 10/11/1686, kleinzoon van François Maertensz.). Dat zijn de takken Corstiaan, Jan en Maarten. Een verrassing was dat de tak van Jan, waarvan ik dacht dat hij uitgestorven was, nog 'levend' bleek te zijn.

Het hele bestand omvat nu ca. 2300 personen, waarvan er ca. 1000 de naam

Ten geleide

Deze Nieuwsbrief komt heel wat eerder dan ik oorspronkelijk gepland had. Dat heeft een wat vervelende reden. Onlangs hebben alle Nederlandse Brussaarden een aanbieding in de bus gehad van de 'boekhandel' "de Heraut". Veel mensen belden mij op om hierover vragen te stellen. Ik heb daarom maar deze brief gemaakt om een en ander uit de doeken te doen. Tegelijkertijd geeft het mij de gelegenheid om verslag te doen van de resultaten van de enquête. Verder maak ik dan nu ook maar een begin met het schrijven van wat stukjes over het onderzoek van de wortels van de familie Brussaard. Ik hoop dat u plezier beleeft aan het lezen van dit epistel.

Gert Brussaard

"Brussaard" dragen.

Er ontbreken nog wat gegevens die ik in het archief van Rotterdam moet nazoeken; dan is de "boom" compleet. Maar dan begint het pas: het nazoeken van historische gegevens over de Brussaarden. Hoe leefde men; wat betekenen sommige beroepen; enz.. Een ding is mij al duidelijk: de Brussaarden zijn knap eigenwijs geweest. Herkent u dat?

Aanbieding boekhandel De Heraut: Waardeloos

Enkele weken geleden werden alle in Nederland wonende mensen met de naam Brussaard 'verblijd' met een aanbieding van boekhandel 'De Heraut' uit Rotterdam. Was het toeval dat die aanbieding enkele weken na de rondzendbrief met enquête kwam? Ik kreeg al een wat vreemd gevoel door de toon van de aanbieding en vermoedde dat het wel niet veel zou betekenen, maar om in ieder geval te weten wat hier aan de hand was heb ik het pakket besteld. Drie weken later was het zover en viel het in de bus. Welnu, ik zal u meteen maar uit de droom helpen: het is totaal waardeloos.

Het pakket bevat allereerst een boekje van 30 pagina's, geschreven voor de hoogste klassen van de basisschool. Daarin wordt, overigens wel op onderhoudende wijze, iets verteld over heraldiek.

Vervolgens vind u dan een plaat met een wapen, waar totaal geen toelichting of verantwoording bij gegeven wordt. Wel wordt benadrukt dat het om een "benadering" gaat. "Verzinsel" is waarschijnlijk meer op zijn plaats.

Het derde deel van de zending zijn de genealogische gegevens. In een mapje vinden we een opstelletje van vier pagina's over de oorsprong van familienamen in het algemeen. Daarop volgen de gegevens: tien pagina's met een volkomen willekeurige opsomming van namen en data van huwelijken en geboortes, zonder enig verband; zelfs niet chronologisch. Bovendien blijken daarvan maar twee pagina's echt gegevens van Brussaarden te bevatten. Men heeft namelijk alle namen die met "Bruss" begonnen maar tot verbastering van "Brussaard" verklaard. De andere acht pagina's bevatten vooral gegevens van de familie "Brusse" of "Brussée", die voor de gelegenheid maar omgedoopt is tot Brussaard!

Verder had de aanbieding beloofd: "U komt er ook in voor!". Dat klopt: de verzendlijst is achterin toegevoegd, zodat iedereen zijn eigen naam ziet! Maar ik vermoed dat het zien van uw eigen naam en adres u geen Fl. 60.- waard is..... Alles wat beloofd is krijgt u, maar u had toch iets anders verwacht. De aanbieding is op zijn zachtst gezegd uiterst misleidend. We hebben daar een goed Nederlands woord voor: NEP.

April
den 14. dito. Francois Maertensz Brutsaert j. m. uijt
Hant getrouwt beaendelij ende Grietge Corssen j. d. van
Oud Beijerland beide wonende alhier.

F. Cors Thijssen
Baudewijn Pinjo

De inschrijving in het trouwboek van 1647 van de Nederlands Hervormde Kerk van Oud-Beijerland

"April – den 14. dito – hier getrouwt "

"François Maertensz Brutsaert j.m. uijt Vlaenderen ende Grietge Corssen j.d. van Oud Beijerland beide wonende alhier"

"Test.: Cors Thijssen – Baudewijn Pinjo"

De oorsprong van de naam Brussaard - enkele kanttekeningen -

Broussard of Brutsaert ?

Veel mensen in onze families menen dat 'Brussaard' is afgeleid van de naam 'Broussard'. Er zijn ook commerciële certificaten verkrijgbaar met een verhaal over de naam Broussard die dat suggereren. Alleen al het feit dat de naam van de stamvader en zijn kinderen eerst met een 't' erin werd geschreven maakt dat echter onwaarschijnlijk. Het kan trouwens ook qua tijd niet. De naam 'Broussard' is afgeleid van het woord 'brousse' of 'broussaille'. Het Franse etymologische woordenboek vermeldt dat het woord 'brousse' voor het eerst voorkomt in 1871 (Garnier); 'Broussard' is dan iemand die uit de 'bush' komt, dwz. de Franse koloniën (met name Nw. Caledonië). Het woord 'broussaille' wordt het eerst geschreven in 1559 (Amyot). Daarvoor werden de woorden 'brosse' en 'buisson' gebruikt in de betekenis van 'struikgewas'. De naam Broussard moet dus van veel jongere datum zijn.

Brutsaert' daarentegen is een zeer oude Vlaamse familienaam. Het Franse achtervoegsel 'ard' en het Nederlandse of Vlaamse 'aert', 'aerd', 'erd', 'aar' of 'aard' zijn allen aanduidingen van een beroep. Maar waar komt 'Bruts' dan vandaan? Het "Verklarend Woordenboek van de Familienamen in België en Noord Frankrijk" (Dr. Frans Debrabandere) vermeldt dat 'bruts' waarschijnlijk afgeleid is van het Oud-Franse woord 'broca', dat 'puntig voorwerp, spijker, speld, doekspeld of haak' betekent. Het woord 'broche' is daar direct mee verwant. Het boek 'Origine des noms des familles en

Belgique' (Albert Carnoy) vermeldt dat de naam afkomstig is van het Oud-Vlaamse woord 'brutse' dat 'ijzeren haak' betekent en een oorlogsterm is. Deze twee bronnen zijn het dus geheel met elkaar eens. Een beetje speculerend zou de betekenis dan zijn: iemand die spijkers of lansen / pieken maakt, òf deze hanteert (lansier, piekenier).

Debrabandere geeft nog als tweede (minder waarschijnlijke) mogelijkheid dat de naam via 'Brocars - Brochard' afgeleid is van 'Burchard'. In dat geval is de betekenis zoveel als "Vaste Burcht".

Enkele van de oudste vermeldingen, alle in Vlaanderen: Giles Brocars (1275, Atrecht); Willem Brochard (1367). De meest interessante vermeldingen komen uit Ieper, waar de naam van een en dezelfde man op drie manieren geschreven wordt: Gillis Broetschaert = Gillis Brochaerd (1367) = Gillis Brotsaerd (1378).

Laten we het er voorlopig maar op houden dat Brussaard zoiets als een 'Dappere Lansier' betekent, dat spreekt toch meer aan dan "speldenmaker".....

Van Brutsaert tot Brussaard

De eerste maal dat onze familienaam geschreven wordt in Nederland is in het kerkelijk huwelijksregister van Oud-Beijerland bij het huwelijk van de stamvader in 1647 (zie voorpagina).

In deze tekst is de lettercombinatie

'aert' (*aert*) in 'Maertenz' dezelfde als in de familienaam (*aert*); ook is de bekende 'lange s' geschreven (die anders is dan een 17e eeuwse 'h'), zodat de familienaam als 'Brutsaert' gespeld moet zijn geweest. De spelling 'Brutharst' in sommige overzichten, die in de families circuleren, is een onjuiste interpretatie van het 17e eeuwse handschrift. Dat is ook het geval met de voornaam, die soms ten onrechte als 'Martin' wordt overgenomen. Wat mij betreft is er geen twijfel dat de naam van onze stamvader 'François Maertenz Brutsaert' is. Vrij snel evolueert de spelling dan tot 'Brussaard'. De eerste maal dat deze spelling voorkomt is in 1707, als bij het tweede huwelijk van Gijsbert Cornelisz. Kool vermeld wordt dat hij de weduwnaar is van "Pleuntje Fransse Brussaard" (zie hier onder).

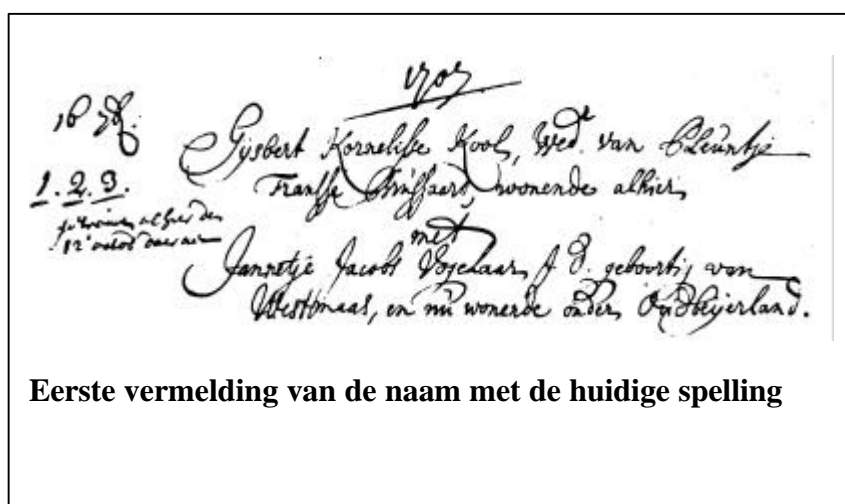
Vroege vermeldingen in Vlaanderen en Nederland

Ook in Nederland duikt de naam Brutsaert al vóór 1647 een aantal malen op.

Op 19-2-1627 staat in Leiden terecht: "Pietergen Cornelisdr., geb. Den Haag, spinster, gehuwd met Abraham Brutsard" wegens heling en verduistering. De eis is 'ophanging', de uitspraak 'geseling, brandmerking en levenslange verbanning uit Holland en West-Friesland'. Vermeld wordt dat zij reeds eerder in Delft is veroordeeld (Ref.: Excerpten criminele vonnisboeken van Leiden, Periodiek Rijnland 77, Archief Ned. Gen. Ver. Naarden).

In 1625 huwt Josias Guldemont in Den Haag met Johanna Brutsaers. Uit dit huwelijk wordt één kind geboren, Jannetje (Ref.: Schets ener genealogie van het geslacht (Weggeman) Guldemont, De Navorscher 77, 1928).

Op 9 juni 1610 passeert een acte van procuratie in Leiden waarbij betrokken is 'Michiel Herrewijn, filius Chaerles, saeytrapier, gehuwd met Katelina Brutsaert, filia Jacques'. De procuratie betreft het liquideren van een erfenis van de Herrewijns in **Hontschooten**, Vlaanderen. (Uit 'De

Eerste vermelding van de naam met de huidige spelling

emigratie uit Belle, Poperingen en Hontschooten tijdens de Spaansche Overheersching' door J. Berkouw, Jaarboek Centraal Bureau voor de Genealogie, Deel XVI, 1962, pp.181-199; diens bron: Procuratieboek D, Rechterlijk Archief No. 84).

Een aantal vroege vermeldingen in Vlaanderen komen voor in de archieven van de Nederlandse Vereniging voor Genealogie (NGV) in Naarden en het Centraal Bureau voor de Genealogie (CBG) in den Haag.

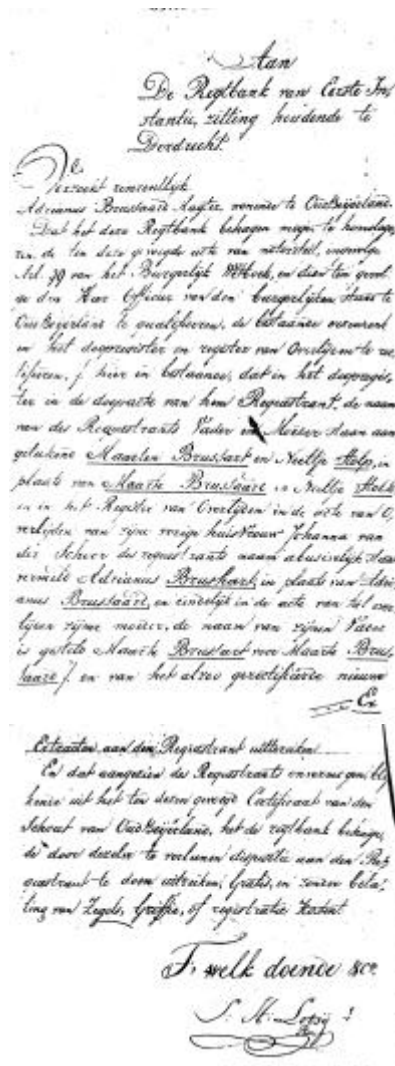
Op 10-1-1732 huwen te **Krombeke** Pieter Ignatius Mahieuw en Joanna **Brutsaert** (Ref.: Vlaamsche Stam, 1966, p.240)

Het Weesboek van **Diksmuide** (1592-1655) vermeldt: "30 maerte 1609 - Jacques Pierloot d'oude en Anths **Brutsaert**, deden eedt over Jaentken fa. Jacques Pierloot de jonghe bij Mayken fa. Fran. Beke" (Ref.: Vlaamsche Stam, 1970, p.275)

De naam Brutsaert komt voor in kwartierstaten van leden van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. Volgens telefonische opgave van de VVF (nog niet verder uitgezocht) zijn de vroegste vermeldingen, van eind 17e / begin 18e eeuw, uit de plaatsen **Stavele, Lo en Watou**.

Het verrassende is dat alle bovengenoemde plaatsen in precies dezelfde streek, het uiterste zuidwesten van Vlaanderen, liggen! In deze streek woedden in de eerste helft van de 17e eeuw nog hevige gevechten van de Spanjaarden met de Staten van Holland en de Fransen. Deze onlusten gingen gepaard met zware vervolging van Protestanten, die vrijwel allen vluchtten naar het rustige, inmiddels vrije, Holland. Het is, gezien bovenstaande, zeer waarschijnlijk dat François Maertensz Brutsaert of diens ouders tot deze categorie van vluchtelingen heeft behoord. Waarschijnlijk is de familie in redelijk goeden doen en behoorlijk ontwikkeld geweest, want zoon Maerten is al in 1687 kerkvoogd in Heinenoord en bezit daar ook land.

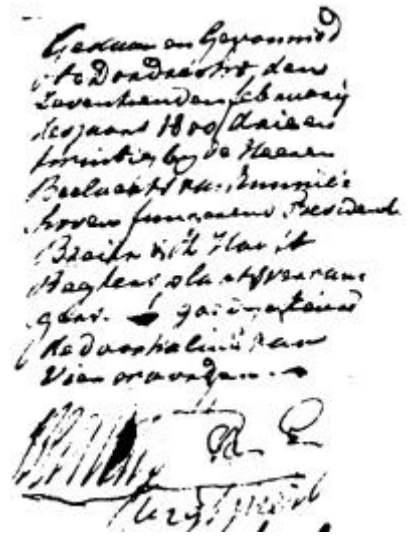
Ook vandaag de dag nog komt de naam Brutsaert in België voor, en wel voornamelijk in West-Vlaanderen.

Het request

Het advies

De vaststelling

De zwarigheden van Adriaan

In de achttiende eeuw wordt de naam nog vaak geschreven als 'Brussaart', 'Brussard' of 'Brussart'. Over de spelling is daarom later nog een en ander te doen geweest. Als Adriaan Maartensz. in 1823 voor de derde maal wil trouwen, nu met Hermina van Gijn, ontmoet hij 'zwarigheden bij de Officier van Justitie, omdat de spelling van de familienaam niet eenduidig is, n.l. zowel 'Brussart' als 'Brussart' en 'Brussaard' komen voor. Ook de naam van zijn moeder is foutief gespeld ('Stolp' i.p.v. 'Stolk'). Hij verschijnt op 17-1-1823 met 7 getuigen voor de vrederechter van Oud-Beijerland om een acte van bekendheid te laten opmaken. De getuigen verklaren eenstemmig dat ze hem, zijn vader en zijn moeder kennen, c.q. gekend hebben en dat de

namen altijd als 'Brussaard', c.q. 'Stolk' gespeld zijn geweest. Vervolgens wordt een request ingediend bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dordrecht om correctie van de betreffende doop- en overlijdensaktes te verkrijgen. Bij uitspraak op 17-2-1823 wordt dit verzoek ingewilligd.

Op 13-10-1906 dient Emile Corneille Brussaard in verband met zijn voorgenomen huwelijk een request in bij de Arrondissementsrechtbank van Dordrecht om in zijn geboorteakte en die van zijn vader als ook in de trouwakte van zijn ouders de foutieve naam 'Brussaart' te laten corrigeren tot 'Brussaard'. Ook dit verzoek wordt ingewilligd, bij de uitspraak van 17-10-1906.

De gezinsstaat van François Maertensz. Brutsaert

François Maertensz. Brutsaert, overleden te Oud-Beijerland op 22 maart 1684.
Hij is getrouwd te Oud-Beijerland op 14 april 1647 met
Grietje Corsse, begraven te Oud-Beijerland op 27 december 1694, dochter van Cors Thijsz. Vermeulen en Treijntje (Lijntjen) Teunisse Neuter.
Uit dit huwelijk:

1 **Maerten**, geboren te Oud-Beijerland, overlijden aangegeven te Heineoord op 17 september 1721.

Hij is in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 5 december 1676 en getrouwd aldaar op 26 december 1676 (1) met Lijsbeth Gijsbrechts, gedoopt te Heineoord op 2 juni 1647, overlijden aangegeven aldaar op 14 mei 1712, waarschijnlijk dochter van Gijsbert Paulussen en Neeltje Aers.

Hij is in ondertrouw gegaan te Heineoord op 19 maart 1713 en getrouwd te Rijsoord op 17 april 1713 (2) met Lijntje Leenders van Driel, geboren te Rijsoord.

(Zij is later in ondertrouw gegaan te Puttershoek op 18 juni 1722 en getrouwd aldaar op 12 juli 1722 met Willem Hendrikse Klos, geboren te Mechelen.

(Hij was weduwnaar van Pleuntje Ariens 't (de) Jong, overleden voor juni 1722.))

2 **Pleunie**, geboren te Oud-Beijerland, begraven aldaar op 21 april 1707.

Zij is in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 13 maart 1677 (1) met Ary Areense Penning, geboren te Heineoord, begraven te Oud-Beijerland op 12 december 1681.

Zij is in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 19 januari 1683 (2) met Gijsbert Cornelisz. Kool, geboren te Saarloos.

(Hij is later in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 16 september 1707 en getrouwd aldaar op 12 oktober 1707 met Jannetje Jacobs Vogelaar.)

3 **Maria**, geboren te Oud-Beijerland, begraven aldaar op 16 juni 1693.

Zij is in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 6 oktober 1680 en getrouwd aldaar op 20 oktober 1680 met Cornelis Jansz. 't Groen, geboren te Oud-Beijerland, overleden na 1704.

(Hij is later in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 30 oktober 1693 en getrouwd aldaar op 18 november 1693 met Willemie Gerrits van Heusden, geboren te Oud-Beijerland, begraven op 10 oktober 1694. Hij is later in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 5 maart 1695 en getrouwd aldaar op 20 maart 1695 met Maartje Ariens Vredenburg, geboren te den Hitzert.)

4 **Trijntje**, begraven te Oud-Beijerland op 22 februari 1720.

Zij is in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 6 mei 1679 en getrouwd aldaar op 4 juni 1679 met Huijg Abrahamse Brouwer, geboren te Alblas, overleden rond 1724.

5 **Corstiaen**, gedoopt te Oud-Beijerland op 3 mei 1663, overleden aldaar op 20 augustus 1731, begraven aldaar op 24 augustus 1731.

Hij is in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 29 maart 1684 (1) met Ariaenise Cornelisse Hoevenaer, begraven te Oud-Beijerland op 6 juni 1692, dochter van Cornelis Dirkse Hoevenaer en Jaapje Meeuws Gouman.

Hij is in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 28 augustus 1694 en getrouwd aldaar op 15 september 1694 (2) met Jannigje Heyndericks van Tis, begraven te Oud-Beijerland op 6 januari 1695, dochter van Heynderik Jansz. van Tis en Maeyken Heyndericks.

(Zij was weduwe van Cornelis Heynderikse Landheer.)

Hij is in ondertrouw gegaan te Oud-Beijerland op 1 mei 1695 (3) met Cornelia Teunisse Landheer, geboren te Piershil, dochter van Teunis Cornelisz. Lantheer en Lijsbeth Huyberts.

(Zij had eerder een relatie met waarschijnlijk Gerrit Teunisse.)

6 **Pieterneletje**, geboren te Oud-Beijerland rond juli 1666, gedoopt aldaar op 25 januari 1668, begraven aldaar op 13 mei 1682.

7 **Teunis**, gedoopt te Oud-Beijerland op 26 februari 1670.

Noot: er is ook sprake van een Geertje Franse en Claes Franse in dezelfde periode. Deze komen beide uit Schalkwijk (waarschijnlijk broer en zus) en horen dus niet in onze stamboom thuis. Deze vergissing komt voor in een oudere, handgeschreven stamboom die in de familie circuleert.

Het fantasiewapen
(zie voorpagina)

Geef het door...

Als u familieleden hebt die dit blaadje voortaan ook willen ontvangen, vraag hen dan hun naam even aan mij door te geven. Dan blijf ik op de hoogte van de belangstelling. Vooral van vrouwelijke "Brussaarden" mis ik veel adressen omdat deze niet in het telefoonboek voorkomen. Wilt u mij die zoveel mogelijk doorgeven? Ik voeg ze met plezier toe aan de adreslijst. Hoe meer zielen hoe meer vreugd!

Ik heb ook geen enkel bezwaar tegen het kopiëren van dit blad, maar wel graag in zijn geheel, of , bij overname van losse stukjes, met volledige bronvermelding en voor niet-commerciële doeleinden. U begrijpt dat dit is om misbruik te voorkomen (zie het verslag op de voorpagina).

Enquête vergeten?

Was u vergeten het enquête formulier in te vullen of bent u het kwijtgeraakt? Geen probleem; schrijft u even een briefje en vermeld daarin uw gegevens. Ik hoef alleen de namen van uw ouders te weten. In de meeste gevallen is dat voldoende om u "in de boom" te plaatsen. Dan zend ik u, als u dat op prijs stelt, uw stamreeks terug.

© Prof.dr.ir. G. Brussaard

Overname van artikelen uitsluitend met bronvermelding